

„Hat-het”... avagy miért nem jöttek Magyarországra az autógyárak

Bencsik János

Az alábbiakban Bencsik János, Tatabánya polgármesterének, a Magyar Logisztikai Egyesület Logisztikai Fórumán, 2004. február 20-án elhangzott előadásának bővített, szerkesztett változatát olvashatják.

Tárgyszavak: város; fejlesztés; településfejlesztés; ipari park; autógyártás; telephelyválasztás; Magyarország.

Bebábozottság...

Közel tizennégy esztendő. A világ történelmének elenyészően kicsiny töredékrésze. Nemzetünk életében is csak néhány perc. Városunk, Tatabánya és jelen nemzedékünk számára viszont végtelennek tűnő, kilátástalan, kínos esztendők sora. Az összeomlásé, magunkba fordulásé. A bebábozottság állapota, s a kibontakozásé. A megváltozott életfeltételekhez alkalmazkodás és a változás ideje. Az átváltozásé. A pártállam irányításával döcögő egyoldalú nehézipari struktúrából, az egységesülő világgazdaság szempontjából is versenyképes, több lábbon álló modern gazdaságba vezető sötét alagútban való felkészülés és újjászületés hosszú éveit. Az önismeret, az önfegyelem és az önbizalom következetes iskolája az egyén, és a közösség szintjén

egyaránt. A harag, az elkeseredés, a bizalmatlanság, a megbocsátás, a belső erők felszabadítása, az élni akarás és együttműködés szükségszerűségének keserű, végeláthatatlan napjai. Túléltük? Átéltük, vagy megéltük? Aktív részesei voltunk! A bányászat összeomlása után mi magunk, a város erősödő és egyre tudatosabb polgársága lettünk az erő, amely tovább élte, és végül a városi lét minden területén megújította Tatabányát. Tatabánya megmenekült. Megmenekülhetett, hiszen a gazdasági és a velejáró erkölcsi mélypont egyáltalán nem más, mint kezdet, a megmenekülés kezdete.

Ma már Tatabánya várost nem a korábbi szocialista nagyipar rozsdatemetőjeként, hanem az egységesülő világgazdaság egyik legdinamikusabban

fejlődő helyi szereplőjeként tartják számon. Helyes önismerettel, egészséges önbizalommal és karbantartott önfegyelmel büszkék lehetünk, s büszkék is vagyunk. Életben maradtunk! Az itt élő emberek példát mutattak arra, hogy a korábban központi hatalom által elnyomott, lefojtott energiák felszabadítása révén mind egyéni, mind pedig közösségi szinten új életet lehet építeni. Eddigi eredményeinket vágyaink célokká alakításával, azok pontos meghatározásával, belső energiánk felszabadításával és következetes, kitartó munkával értük el.

A Tatai medence sváb, szlovák és magyar lakosságú településeinek életében változást a XX. század elején a szénbányászat megerősödése, s az előállított energiára épülő nehézipar gyors fejlődése hozott. Tatabánya térsége a század eleji Európa öt legdinamikusabban fejlődő térségeinek egyikévé vált. A Magyar Általános Kőszénbányák Rt. a kontinens ötven legnagyobb gazdasági társasága közé tartozott. Két emberöltő alatt megnégyszereződött a település lakossága. A háború utáni időszakban a politika a szocialista nagyipar egyik kirakatvárosává emelte Tatabányát. Ettől az időponttól már nem az ésszerűség és a piac, hanem a politika szabta meg a monokulturális gazdaság erőszakolt fejlődését. A kívülről – rendszerint külföldi fejlesztési hitelekkel – „pumpált” gazdaság, az Eocén-program 80-as évekbeli kísérletezéseit követően egyik napról a másikra vált semmivé.

A város gazdasági életének összeomlása, a mindennapok szintjén is érezhető formában az 1990-es esztendő utolsó hónapjaiban vette kezdetét. Egy év leforgása alatt mintegy tizenkétezer munkahely szűnt meg Tatabányán. Képviselőtársaimmal tisztában voltunk azzal, hogy a város gyarapodását és működését fenntartó erők kifulladásra készültek. Célunknak ezért azt tekintettük, hogy megállítsuk Tatabánya hanyatlását, még mielőtt az egyoldalúan fejlesztett

nehézipar összeomlásával mindent maga alá temet. Arra törekedtünk, hogy az első négy esztendő letelével megalapozzuk a fejlődés újraindíthatóságát.

Ehhez kellett a történelmi városrészek rehabilitációja, bekapcsolásuk a közélet vérkeringésébe, a közintézmények felújításának megkezdése, a szociális ellátórendszer kiterjesztése. Mindvégig különös figyelmet fordítottunk az oktatásra, és a szellemi műhelyek megőrzésére, kiteljesítésére. Nélkülük ugyanis nem lenne esély arra, hogy a város betölthesse hivatását, és Észak-Dunántúl egyik regionális központjává váljon. Újra kellett gondolni a város szerepét a szűkebb vonzáskörzetben, a régióban, és az ország gazdasági szerkezetében. Fel kellett tárni az előnyöket és a hátrányokat. Stratégiát kellett alkotni, melynek következetes végrehajtásával esélyt lehetett adni a térség revitalizációjára. A kiindulási alap az volt, hogy a feladatok megoldása csak kizárólag komplex, a város minden körzetét és gazdaságának, lakosságának, kultúrájának minden szegmensét érintve lehetséges. A problémák gazdasági szempontból egyik legsúlyosabb része a város és környékének strukturális egyenetlensége. A megrendült iparszerkezet után maradó tényezők – gyengén kiépített infrastruktúra, roncsolt és szennyezett környezet, lepusztult iparterületek, egyoldalúan képzett munkaerő, felsőoktatási intézmény hiánya, gyengén kiépített szolgáltató háttér, polgári gondolkodás nélkülsége, a bányászati felhagyott intézmények működtetésének többletköltsége, a zöldmezős beruházásra kevésbé alkalmas domborzati viszonyok, a sajtó előítéletessége – strukturális átalakítása alapvető érdeke a város minden polgárának ahhoz, hogy a város ne induljon el a gazdasági és az ezzel együtt járó kulturális hanyatlás útján. Célként határoztuk meg a város iparának szerkezetátalakítását olyan formában, hogy bányászváros jellegét fokozatosan levetkőzve – pozitív hagyó-

mányait megőrizve –, olyan iparágak telepítése valósuljon meg, amelyek elsősorban nem nagy alapanyag- és eszközigényűek, hanem alapvetően feldolgozó, illetve összeszerelő jelleggel bírnak. A város lakosságának képzettségi szintjét figyelembe véve célszerűnek látszott a könnyűipari tevékenység, és a nem túl magasan kvalifikált munkaerőt kívánó összeszerelő gépipar megnyerése a városnak. Gazdaságilag és társadalmilag támogatottnak látszott olyan üzemek létesítése is, melyek nagy hatáskörü környezetvédelmi berendezések gyártására szakosodtak. Olyan ipari területek kialakítására volt szükség, amelyek megfelelő infrastruktúrával rendelkeznek, és vállalkozásbarát környezetet teremtenek. Jó lehetőségek mutatkoztak nagy befogadóképességű vámszabad területek és nagykereskedelmi fejlesztések megvalósítására is. Időszereinek tűnt egy városkohéziót erősítő modern, megfelelő szolgáltatási háttérrel rendelkező centrum kialakítása. Végezetül pedig, elengedhetetlené vált vonalas közművek – úthálózat, gázvezeték, csatorna, telekommunikáció – gyors és teljes körű fejlesztése. 1991-ben a fenti célok és lehetőségek fogalmazódtak meg, melyek a regionális gazdaságban szereplő kihívásokat és lehetőségeket is figyelembe kívánták venni.

...és kibontakozás

Ezekben az években épült meg a vezetékes gázhálózat, vette kezdetét a teljes körű csatornahálózat kiépítése, az új hulladéklerakó megvalósításának előkészítése. Megépült a nyugati elkerülő út első szakasza, s ezzel együtt a Búzavirág úti ipari park kiépítését lehetővé tevő ipari területek feltárása. A legnagyobb és leglátványosabb fejlődés a telekommunikáció területén valósult meg. Ezen időszak alatt jött létre a városi színház, levéltár, sza-

badtéri bányászati múzeum. Ekkor vette kezdetét a szakképzési rendszer átalakítása is. 1992-ben államilag is elismerték a város első felsőoktatási intézményét, a Modern Üzleti Tudományok Főiskoláját. Az új főiskola a külső partnereknek is jelezte, hogy Tatabánya nemcsak földet, hanem képzett munkaerőt is biztosít a letelepülő vállalkozóknak. Négy év alatt a város oktatási kínálata is sokrétűbb lett. Megjelentek az egyházi és alapítványi intézmények. Tatabánya mindig is sokféle hagyományt ötvözött, lakói az ország számos helyéről érkeztek és találtak otthonra. E gazdagság inkább teher volt a nehézipari centrum számára, de előnyére vált az újraéledő, lassan városiasodó Tatabányának. Ezért fordítottunk sok energiát és figyelmet az értékek és hagyományok megőrzésére.

A gazdaság fejlesztésének kérdése állandó feladattá vált a város közgyűlése és vezetése számára. A munka célja a lakosság életkörülményeinek javítása, kezdeményező részvétellel a város gazdasági életében. Tatabánya kézből kívánta tartani gazdaságfejlesztési politikáját, és a fejlődés irányítására törekedett ahelyett, hogy csak a külső tényezők hatására reagált volna. Az 1994-ben elkészült tanulmány alapján – mely a helyi gazdaságfejlesztés lehetséges irányait és eszközeit vette sorba – elkészült a város gazdaságfejlesztési stratégiája, mely a gazdaságfejlesztési eszköztár rendszerezése mellett célként fogalmazta meg egy városi tulajdonban lévő professzionális gazdaságfejlesztő szervezet létrehozását is. Dinamikus fejlődésre csak ott mutatkozik esély, ahol a kielégítő közlekedés-földrajzi adottságokkal és az átlagnál fejlettebb infrastruktúrával fejlett szellemi potenciál is párosul. A szellemi infrastruktúra felgyorsuló fejlődése magával hozhatja a város gyorsabb fejlődését is. Ezért támogatta az önkormányzat újabb épület átadásával a gazdasági főiskolát.

Ezen időszak alatt befejeződött az önálló helytörténeti múzeum, a regionális hulladéklerakó kialakítása, a város úthálózatának kiépítése szilárd burkolattal, a városi szennyvízcsatorna-hálózat teljes körű megvalósítása. Rendezetté váltak a zöldterületek, megjelentek az első virágágyások. A helyi gazdaság fejlesztéséhez nem elegendő a területek előkészítése, a kedvezmények rendszerének kidolgozása, a szakképzési rendszer reformja. A meglévő befektetési lehetőségeket meg is kell ismertetni a potenciális befektetőkkel. Olyan települési bemutatkozó kiadványt kellett készíteni, mely leírta a város adottságait, előnyeit és a konkrét befektetési lehetőségeket. Az így összeállított befektetési kiadvány jó alapot jelentett a befektetők célirányos megkereséséhez, kiállításokon, rendezvényeken való részvételünkhöz. Igaz nagy erőfeszítések árán, de 1995-ben megtelepült az első igazán nagy mondható multinacionális cég, mely csúcstechnológiát hozott a városba. Letelepedésük pozitív hatásait már akkor ki lehetett tapintani. Újabb befektetők érdeklődését keltette fel városunk iránt. Bebizonyosodott az az alaptétel, hogy a nemzetközi hírű vállalkozások letelepedése növeli a település, a helyi gazdaság ismertségét. A már beindult fejlődési folyamatokra újabb befektetők reagálnak, és a még kisebb várható nyereség mellett is a jobban fejlett régiókat támogatják beruházási döntéseikkel.

A potenciális befektetők olyan rugalmas, gyors professzionális magatartást vártak el, melynek értékmérője az eredményesség. Ahhoz, hogy a város ipartelepítési törekvései az ismertségtől eljussanak az elismertséig, további lépésekre volt szükség a gazdaságfejlesztés területén. Ki kellett alakítani a potenciális befektetők felkutatásának és a velük való kapcsolattartásnak azon formáit, amelyekkel az addig elért helyzeti előny megőrizhető. A vetélytársaknál jobb szolgáltatást kellett nyújtani

a befektetőknek, hogy Tatabányát hosszú távon a beruházók számára vonzó célpontként jeleníthessük meg.

A városba érkező befektetők számára az volt a legfontosabb, hogy a részükre szükséges információkat egy helyen, és gyorsan kapják meg. Ügyeik intézése rugalmasan történjen, s ki lehessen küszöbölni a fölösleges áttételeket. Mindez csak olyan szervezet keretében volt megoldható, mely rendelkezett a megfelelő eszközrendszerrel és kellő önállósággal, mely lehetővé tette rugalmas részvételét a gazdasági életben. A szervezet legfontosabb céljai közé tartozott: elősegíteni Tatabánya és a régió gazdasági életének újraélesztését, növelni a térség gazdasági aktivitását, harmonikus együttműködést teremteni az önkormányzat és a magánszektor között, a már működő vállalkozásokon belül a munkahelyek megőrzésének elősegítése, a külföldi befektetők felkutatása és letelepedésük segítése. A fenti célok megvalósítása érdekében hoztuk létre az önkormányzat tulajdonában lévő gazdaságfejlesztő közhasznú társaságot, mely feladatait a hivatallal kötött megállapodás alapján végzi.

A világgazdasági folyamatok szemlélése során azt tapasztaltuk, hogy a gyorsított felzárkózás, vagy az esetleges előretörés mindinkább megköveteli a működő tőke aktív bevonását. A korszerű technológiákat, pénzügyi forrásokat, világpiaci integrációs lehetőségeket hordozó külföldi tőkebefektetések megnyerése, vagy esetleges elvesztése igen nagy sebességgel alakíthatja egy-egy régió, vagy akár város pozícióját a nemzetközi versenyben. Mert hogy Tatabánya jövője is azon múlik, hogy ebben a versenyben helyt tud-e állni. A helytállás érdekében tovább folytattuk az ipari park megvalósításának előkészületeit. 1997-ben elkészült a Nyugati Ipari Park tanulmányterve, mely alapján a város elnyerte az ipari parki címet. Elsősorban a helyi

építőipari közép vállalkozások bevonásával létrehoztuk az ipari parkot fejlesztő gazdasági társaságot, mely felgyorsította a kijelölt terület közművesítését. Az elmúlt 14 esztendő tervszerű gazdaságfejlesztési munkájának és a városban élők aktív közreműködésének köszönhetően újjáéledt Tatabánya gazdasága. Több mint tízezer munkahelyet teremtettünk, a befektetett működő tőke jelenértéken megközelíti a 400 milliárd forintot.

Bár jelentős mértékben csökkent a munkanélküliség, még ma is közel kétezer tatabányai munkavállaló ingázik más településekre naponta, hogy biztosíthassa családjá megélhetését. Célunk, hogy többségük rövid időn belül lakóhelyén találjon jövedelmező munkalehetőséget. Tovább folytatódik a régió bányászati tevékenységének visszaszorulása. Fel kell készülnünk arra, hogy hamarosan újabb ezeröttszáz munkahelyét elvesztő társunk számára kell megélhetést teremtenünk. Az ezredfordulót követően, a gazdaságfejlesztés terén mutatkozó feladataink meghatározásakor abból indulunk ki, hogy miközben a város gazdasági teljesítőképesége lendületesen növekszik, továbbra is együtt kell élnünk a gazdasági szerkezet folyamatos átalakulásával. Figyelemmel kell lennünk a befektetőkért folytatott versengés további erősödésére, a világgazdaság gyengélkedésére és a gazdasági központok átrendeződésére. Időközben a helyi munkaerő felkészültsége már elérte azt a szintet, amely a nagyobb hozzáadott értéket képviselő fejlettebb technológiák városunkba telepítéséhez szükséges. A már bent lévő társaságok sorra telepítik át a tudásigényes termékeik gyártását Európa nyugati feléből, míg az alacsonyabb képzettséget igénylő bér munkát nálunknál keletebbre viszik. Biztatónak tekinthetjük, hogy sikeresen telepítettük le az első K + F alap kutatási központot is. Amennyiben biztos alapokon szeretnénk látni a város gazdaságát akkor a továbbiakban a modern techno-

lógiát alkalmazó szakemberigényes tevékenységeket kell betelepíteni. Ilyen beruházásnak ítéljük meg egy autógyár esetleges letelepedését is. A fenti cél elérése érdekében az ezredfordulótól kezdve azon dolgoztunk kollégáimmal, hogy megteremtjük egy 250 hektáros helyigényű nagyberuházás telephelyi feltételeit.

Autógyári remények

Szubjektív megtapasztalásaim szálait tovább szöve egy esztendővel ezelőtt egy rádiós jegyzetemben az addig szertefoszlott autógyári reményeinkről a következőket írtam:

„Ismételten alulmaradtunk. Tatabánya és Magyarország, így együtt. Elestünk háromezer-öttszáz közvetlen és további tízezer áttételesen megte-remthető munkahely lehetőségétől, kétezer milliárd forintnyi tőkeberuházástól. Tizenöt esztendőre stabilizálhattuk volna a térség gazdaság szerkezetét, teszem hozzá éppen akkor, amikor a bányászati tevékenység leépülésének következtében ez év végére újabb ezer társunk veszíti el munkahelyét. Alulmaradtunk akkor, amikor a magyar gazdaságot elérte a világgazdaság hanyatlása és sorban távoznak a befektetők, gyártási tevékenységüket az ösz-szehasonlíthatatlanul alacsonyabb költségeket jelentő Kínába áthelyezve. Mint egy falat kenyér, úgy kellett volna számunkra az új autógyár, de ma már ismét csak a keserű pirulát ízlelgethetjük. Nem először.

Micsoda lelkesedéssel vetettük bele magunkat három évvel ezelőtt egy német tulajdonban lévő angliai autógyári befektetővel való tárgyalás-sorozatba. A fejlesztéshez szükséges földterületet több száz magántulajdonos nádárgyszív-parcelláiból fűztük egybe. Kétezer hektárt. Akkora területet,

amekkora Magyarországon belül mind a mai napig csak itt áll rendelkezésre. Miután az angol kormány mélyen zsebébe nyúlt és állami támogatásban részesítette a gyárat, az maradt a szigetországban. Viszont ekkor már a német tulajdonos keresett új fejlesztésű autójához gyártásra alkalmas telephelyet. Annak ellenére, hogy a feltételeknek csak városunk felelt meg az ország határain belül, nemzetünk nagyjai mégis más városokat javasoltak helyettünk. Kockára téve ezzel azt, hogy Magyarország egyáltalán a térképen maradjon. Bevekedtük magunkat a legjobb tízbe - ötszáz közül -, majd a legkívánatosabb háromba. Majd kormányunk képviselői eladták a lehetőséget a későbbi választási kampányban nyújtandó bajor támogatásért. A fejlesztést Németországban indították. Saját gazdaságuknak is nagy szüksége volt rá.

Újabb vadat, most egy japán-francia kettőst vetünk üzőbe. Közben megtanultuk, hogy ezen a szinten már nem csak városok, hanem elsősorban nemzetek küzdenek egymással. A helyi partnerek – szolgáltatók, hivatalok – is ráéreztek a vadászat édes ízére, és egyre lelkesebben és felkészültebben vettek részt a közös munkában. A gazdasági minisztérium is nyitott volt az együttműködésre. Nyitottságuknál már csak a járatlanságuk volt nagyobb. S ekkor megtörtént a csoda, minket, helyieket bíztak meg a kormányzati kedvezményrendszer kidolgozásával. Megjegyzendő, hogy a cseh kormány ekkorra már leadta a saját előre elkészített ajánlatát. Amíg mi a legalkalmasabb vadászpuskát keresgélünk, addig ők már csőre töltött fegyverrel ültek a magaslesen. Másodikak lettünk.

A sors újabb lehetőséget adott Magyarországnak számára. A franciák újra megjelentek a vadászmezőn. Önálló gyárat akartak. Tanulva a korábbiakból, még meg sem alakult az új kormány, de a leendő minisztereket már személyesen felkerestük, hogy

az ismét kínálkozó lehetőséget immáron nem mulaszthatjuk el. Lelkesedés, majd csönd. A gazdasági tárca az uniós elvárásoknak eleget téve hozzákezdett a meglévő támogatási rendszer átalakításához. Akkor, amikor a befektető válaszra várt. Magyarország ajánlatára. Második nekifutásra, egy kicsit megkésve, de mégis megszületett. Megküldtük Párizsba. Onnan észrevételeket fűzve visszaküldték pontosításra. A minisztérium addig pontosíthatott, amíg Szlovákiát kihirdették győztesnek. A hivatalos francia indoklásban az áll, hogy a magyar helyszín az általuk megrajzolt optimális körnek a legszélén található. A kör közepét Csehországban jelölték ki. Tatabányán alacsonynak ítélték meg a munkanélküliségi rátát. Annak ellenére, hogy tudatában voltak az energetikai iparág további leépítésének. Erősnek ítélték meg a forintot és magasnak a bérköltségeket. Nem a béreket, hanem az államnak fizetendő járulékokat, melyek a munkaadót terhelik.

Mi ismét másodikak lettünk. A város számára komoly nemzetközi elismerés. Magyarország viszont veszített. Nem csak egy nemzetközi mércével nézve is kiemelkedő beruházást, hanem az eddigi kitüntetett szerepét is elveszítette. Végérvényesen. Ha valaki veszi a fáradtságot és visszatekint a mögöttünk hagyott évekre, akkor láthatja, hogy minden kiemelt befektetőért folytatott versengésben alul maradtunk. A korábban mögöttünk haladó nemzetek, Csehország, Lengyelország és Szlovákia sorra megelőztek minket. Magyarország megszűnt Közép-Európa legkívánatosabb befektetési célpontjának lenni. Közben hallgatom gazdasági miniszterünk magyarozatát, miszerint az erős forint és az előző kormány az oka a kudarnak. Az előző kormány, amely megemelte a minimálbért. Mintha az autógyárak minimálbéren foglalkoztatnák a dolgozóikat. És ekkor elszégyelltem magam, mert én is tagja vagyok ennek a nemzetnek. Együtt sí-

runk és nevetünk, s a miniszter úr magyarázata siralmasra sikeredett. Ha változtatni szeretnénk a nagy küzdelemben elért utolsó helyezésünkön, akkor itt az ideje tanulni saját hibáinkból és mások sikeres megoldásaiból. A nemzetközi gazdaság nem olyan, mint a magyar iskolaügy. Egy törvény módosításával ez esetben nem lehet a bukást eltörölni. Itt csak a tanulás segít, s talán kapunk még egy újabb vizsgálathelyiséget. Ha elszamárkodjuk, akkor továbbra is keserű marad a szánk íze, bár ahhoz is hozzá lehet szokni. De én nem szeretnék.”

Hatból egy sem...

Az eddigiek során az érzelmek hullámain hajóztunk, s most eljött az ideje, hogy a racionalitás vasmacskájával lehorgonyozzunk. Látéleletet készítettünk az eddig elszalasztott lehetőségekről, a telephelyet kereső befektetők elvárásairól, a városi és nemzeti ajánlatok tartalmáról, a honi befektetés ösztönzés gyengeségeiről, valamint arról, hogy egy autóiipari beruházással mit nyerhet, illetve annak elmaradásával mit is veszíthet egy gyengélkedő nemzetgazdaság.

Tatabánya városa az elmúlt öt esztendőben hat autóiipari befektetővel került szoros kapcsolatba, melyek közül egy sem telepítette új gyárát Magyarországra. Az igazat megvallva az első három nem is tartozott az igazán nagy lehetőségek közé, hiszen a befektető anyaországának gazdasági és belpolitikai helyzete határozta meg azok jövőbeni sorsát. Elsőként az angol autógyártás büszkesége – az időközben német tulajdonba került – a nehéz helyzetben lévő Rover keresett magának alternatív befektetési helyszínt. Elsősorban azért, hogy ezzel zsarolhassa az angol kormányt. Amennyiben az nem nyújt jelentős állami támogatást a társaság talpra állításához, úgy a gyártást kitelepítik a szí-

getországból. Az alternatív telephely – mely az elvégzett vizsgálatok szerint alkalmas ilyen nagyságrendű beruházás fogadására – Tatabánya volt. Az angol kormány nemzeti érdeknek tekintette a Rover megmentését, s mélyen zsebébe nyúlva maradásra bírta. Brüsszel elfordított fejfel – nem látok, nem hallok – vette tudomásul a magasnak számító állami szubvenciót.

A németek miután sikeresen adtak túl az angol betegnek, immáron saját fejlesztésű autójuk gyártására kerestek telephelyet. Százötven helyszín jelentkezését követően körről körre szűkítették a mezőnyt, s végül az utolsó fordulóban ismét eljutottak Tatabányára. A politikai és gazdasági érdekérvényesítés a nemzeti érzés diadalához vezetett. A választások évében a bajor székhelyű gyáróriás az elmaradott helyzetben lévő kelet-németországi Lipcsében kezdte meg az építkezést.

A Daimler-Chrysler a harmadik volt a sorban. Erőforrásgyárat tervezett a Smart kisautóhoz. A legjobb öt ajánlattevő között ismét ott volt Tatabánya, de a legjobb kettő közé a Duna-menti Nyergesújfalú került, mely a tatabányai ipari park fiáléja. Még mindig a választások évében járunk, ők is Németországban maradtak.

Egymásra talált a távol-keleti őserő és a nyugati elegancia. A Toyota-Peugeot közös fejlesztésű kisautójának keresett a megcélzott európai piachoz közel fekvő, gazdaságilag stabil, logisztikailag kedvező fekvésű, olcsó, de mégis felkészült munkaerővel rendelkező közép-európai telephelyet. Maximális támogatást és gyors döntést vártak. A csehek gyorsak és bőkezűek voltak. A szalagról lassan legördülnek az első gépkocsik.

Félév múlva újra kopogtatott a PSA, immáron egyedül, helyet keresve a mini Peugeot-nak. Tata-

bányát már ismerik, jó helyszínnek tartották korábban is. Legnagyobb vetélytársunknál már épül a gyár, most mi következhetünk. Következnénk, ha gyorsak, egyértelműek és bőkezűek lennénk. Csak ez a három hiányzott. A szlovákok parlamenti határozatot hoztak arról, hogy az ország vitális érdeke az új gyár megszerzése. Kerül, amibe kerül. Államtitkári szintű autógyári kormánybiztost neveztek ki. Befutott Nagyszombat.

A koreai Kia következett a sorban. Versenyképes gazdasági lehetőségeket nyújtó leendő uniós gyártóhelyet keresett. Az utolsó körbe már be sem kerültünk. Szlovákia és Lengyelország leköröztött bennünket. A hivatalos kormányzati bejelentés szerint Magyarország számára nem lett volna megterülő befektetés az új autógyár támogatása.

Mit is veszítettünk?

Megjegyzendő, hogy a Chrysler beruházás kivételével mindegyik befektetés legfőbb jellemzői meg egyezők voltak. Kettőszáz hektáros telephelyen, félmillió négyzetméteres gyártófelület, évi kettőszázötven-háromszázezer legördülő személygépkocsi, háromezer munkás gyárkapun belül.

- Elmaradt mintegy kettőszázötven milliárd forintos tőkeberuházás. A beszállítói kapacitások megteremtése további investíciót jelentett volna.
- Létrejött volna háromezer álláshely gyárkapun belül, s azon kívül a beszállítók és a szolgáltatók által foglalkoztatva még legalább hétezer. Mindez a mai gyorsan változó gazdasági közegben is tíz-tizenöt éves stabilitást teremtve egy olyan térségben, ahol folytatódik az energetikai szektor leépítése, s hamarosan ezerötszáz-kétezer munkavállaló elbocsátására kerül sor. Ennek következtében számos szolgáltató és be-

szállító pozíciója fog meggyengülni. Ezeknek az embereknek nem kellene segélyt fizetni, hanem a személyi jövedelemadójukkal, járulékbefizetéseikkel ők járulnának hozzá a költségvetés finanszírozásához. Ők fogyasztóként is megjelenének a helyi piacon, további keresletet támasztva a helyi egyéni vállalkozók által nyújtott szolgáltatások terén. Ezen túlmenően adót is fizetnének a költségvetésnek, tegyük hozzá, hogy maga a létrejövő gyártóbázis is.

- A kettőszáz hektáros területnek közel száz tulajdonosa – köztük az evangélikus egyház – el-esett a jelentős bevételtől. Ez utóbbi emiatt nem indította el új templomának építési munkálatait. A forráshiányos megyei önkormányzat nélkülözni kényszerül a telekértékesítés után járó illetékbevételeket.
- A félmillió négyzetméteres gyártófelület kialakítása két éven keresztül adott volna munkát az építőiparnak. A hazai építőipari kapacitás egy jelentős részét kötötte volna le akkor, amikor az állami és magánberuházások is alacsony szintre süllyedtek.
- Fejlődött volna a térség közlekedési infrastruktúrája. Tatabánya várost a már meglévő ipari parki teherforgalom alól is mentesíteni lehetett volna.
- A gyártófelületet üzemeltetni kell. Ez nemcsak munkahelyeket jelent, hanem újabb adó- és járulékbévételeket az államnak. Bevétel a szolgáltatóknak: víz, gáz, villanyáram, buszközlekedés, vasúti szállítás, telefónia. Biztonsági őrök, takarítók, üzemi éttermek, köztisztaság, szállítmányozás.
- A multiplikátor hatás következtében új lakások, oktatási és egészségügyi fejlesztések sora.
- Az utóbbi évek gyengélkedő gazdasága és az ország tőkevonzó képességének csökkenése után egy ilyen nagyságrendű beruházás a legjobb országimázs-javító befektetés lett volna

Magyarország számára. Ismételten pozitív hírral bekerülni a világgazdaság vérkeringésébe. Talán ez lett volna a legnagyobb hozadék.

Mit vártak a befektetők?

- Kettőszáz hektáros ipari besorolású közművesített építési telket. Közvetlen autópálya-csatlakozást, iparvágányt. Mindezt térítésmentesen.
- Önkormányzati és állami adómentességet – természetesen az uniós szabályok figyelembevételével – valamint közvetlen, illetve közvetett támogatásokat.
- Az előző két tétel összességében harmincharmencöt milliárd forintos közösségi kötelezettségvállalást jelent. Ez megfelel az uniós előírásoknak is. (Megjegyzendő, hogy nem direkt formában a jelenlegi uniós tagországok nagyobb támogatást is nyújtottak már hasonló beruházások számára.)
- Megfelelő képzettségű, olcsó – értsd, alacsony közterhekkel járó – munkaerőt.
- Rugalmas és gyors ügyintézkést a közigazgatás és a hatóságok részéről, lehetőség szerint mindezt egy helyen.

Mit ígért Tatabánya?

- A kettőszáz hektáros terület jogtisztta – opciós szerződésekkel egyben tartott – ipari besorolással szabályozási tervvel rendelkező terület három hónapon belüli megvásárolhatóságát. Ilyen nagyságú „egybefűzött” telephely az ország más pontján nem található. Ez önmagában is nagy, s egyben orvoslásra váró hiányosság. Ez év végén már Tatabányán sem lesz, hiszen az opciós szerződések életben tartása költséges befektetés.

- Amíg az uniós előírások engedik, addig helyi adómentesség biztosítása. Azt követően a befizetett helyi adó olyan közberuházásokra történő felhasználása, mely a befektető és az általa foglalkoztatottak érdekeit is szolgálja. Bérlokijelölési joggal terhelt lakások építése, parkolóház üzemeltetése, idegen nyelvű oktatási intézmények fenntartása, szakképzési struktúra folyamatos pontosítása és a képzési feltételek javítása. Mindezt szerződések által alátámasztottan.
- A megfelelő felkészültségű és számú munkaerő biztosítását. Tatabányáról naponta négyezren ingáznak a környékbeli nagyvárosokba. Közülük kettőezer autóipari üzemben dolgozik. A VÉRT Rt. átalakításával újabb ezeröttszáz-kétezer munkavállaló veszíti el munkahelyét. Egy stabilnak mondható gyártóbázis megjelenése önmagában is képes átrajzolni a foglalkoztatási térképet. Nem az utcáról veszik fel a munkatársaikat.
- Beszállítói háttérrel. A városban és közvetlen vonzáskörzetében tucatnyi potenciális szállító várja egy autógyár letelepedését. Gyártanak: alumíniumfelnit, vékonyfalú alumíniumcsövet, mozgóelemeket, tengelykapcsolót, autóelektronikai berendezéseket, turbófeltöltőt, kipufogócsonkot, műszerfalat, kormánykereket.
- Ügyviteli szolgáltatást. A város által létrehozott Gazdaságfejlesztő Szervezet KHT „egyablakos” rendszerben nyújt segítséget az összes hatósági, közműszolgáltatói és munkaügyi megkeresés intézésében.

Mit ígért a központi kormányzat?

- Pályázhat, kaphat... ,tehát – HAT – HET! Rendszerint ezek az „ígérettek” hangzottak el egy-egy befektetői tárgyaláson. Előfordult, hogy a tárgyaló delegáció vezetője ilyenkor

összecsukta jegyzetfüzetét, összecsomagolta laptopját, s csak udvariasságból hallgatta végig a „lehetőségek” sokaságát.

Van-e orvosság a bajra?

- Stabil, kiszámítható gazdaságpolitikára van szükség. A béreket sújtó közterhek csökkentésének világos, „kőbevésett” menetrendjére. (Tizenöt éve halódó államháztartási reform!)
- Világos, a nagybefektetők speciális igényeit is kielégítő ösztönzési rendszer kimunkálása. Az ösztönzési alapok feltöltése. Mit ér a „hat-het”, amikor tudnivaló, hogy az alapok már kiürültek?!
- Világos döntéshozói szintekre. Mellette „egyablakos” ügyintézésre feljogosított szervezet működtetésére. (Az ITD mióta vár erre!) Így kiküszöbölhető a „hatolás” és „hetelés”.
- Nem lenne hátrányos egy autóiipari, vagy nagybefektetésekért felelősséget viselő kormánybiztos kinevezése, aki tovább tudná gyorsítani a

kiemelt ügyek kormányzati adminisztráción történő átfuttatását.

- A versenytársak által nyújtott „szolgáltatások” belső tartalmának szemügyre vételét sem szabad elhanyagolni. Négy-öt évvel ezelőtt a szomszédos országokból hozzánk érkeztek a befektetőkkel foglalkozó szakemberek. A jót megtanulták, a hibáinkat kiküszöbölték, s kezdeti hátrányukat előnnyé kovácsolták. Jó lenne a külügy és a gazdaságpolitika összehangoltságán javítani. Szükség van a szabályozott keretek közötti „hírszerzésre”, de már az is jó lenne, ha a követségek legalább „sajtófigyelést” végeznének.
- Az államnak keleten és nyugaton előkészített közművesített telkekkel kellene rendelkeznie, hogy alternatívát nyújthasson a befektetők számára.
- Leginkább pedig el kellene dönteni, hogy akarunk-e autógyárat. Ha igen, akkor határozzuk meg pontosan a célokat, sajátítsuk el a hiányzó tudást és következetes munkával teremtsük meg annak lehetőségét.

Kapcsolódó honlapok

Tatabánya Megyei Jogú Város
www.tatabanya.hu

Tatabánya Megyei Jogú Város Önkormányzatának Gazdaságfejlesztő Szervezete Kht.
www.gfsz.hu

Ipari Projekt Hungária Kft. – Tatabánya
www.iph.hu